

Nr 48.

Af herr **Clason**, om *åvågbringande af utredning rörande lämpliga åtgärder för undanröjande af en på äktenskapsfrekvensen menligt inverkan oegentlighet i skattelagstiftningen.*

Vid sistlidne års riksdag väckte jag i denna kammare med anledning af då föreliggande skattelagsfrågor två motioner, nr 84 och 85, som båda berörde den mindre gynnsamma ställning, i hvilken nuvarande skattelagstiftning försätter familjeförsörjare gentemot öfriga skattdragare.

I den ena af dessa, nr 84, yrkade jag, under hänvisning till den i den kungl. propositionen om inkomst- och förmögenhetsskatt häfdade principen om skattens anpassning efter den verkliga skatteförmågan, en mera effektiv anordning af familjeförsörjares rätt till skatteafdrag för minderåriga barn, än som i den kungl. propositionen föreslagits. Uti motionen erinrades därvid, bland annat, att i sådana skattelagar som t. ex. den preussiska och den danska, hvilka i flera hänseenden tagits till förebilder eller jämförelsepunkter för det kungl. förslaget en i olika afseenden mer effektiv anordning af motsvarande afdrag vore genomförd. Motionen vann emellertid icke kammarens bifall, ett resultat, som i betraktande af de då föreliggande skattefrågornas ytterst omfattande, invecklade och tidskrävande karaktär näppeligen varit att vänta annorlunda.

Min andra motion, nr 85, var af följande lydelse:

»Det så kallade bevillningsfria afdraget vid bevillningen och likartade bestämmelser i fråga om inkomstskatten lära i sin nuvarande anordning i ett hänseeende bidra till betydande sociala missförhållanden. De verka nämligen så, att de i vissa fall i skattehänseende ställa dem, som ingå äktenskap, vida ogynnsammare än dem, som lefva i lösare förbindelser, och de innebära därigenom ett slags premiering af de sistnämnda i jämförelse

Bihang till Riksd. prot. 1911. 1 Saml. 2 Afd. 1 Band. 23 Häft. (Nr 48—51.) 1

med äktenskapet. Förhållandet åskådliggöres, om man tänker sig en man och en kvinna med hvardera 800 kronors inkomst; de få enligt bevillningsförordningen hvardera ett bevillningsfritt afdrag af 500 kronor, hvilket under vissa förhållanden kan utsträckas till 700 kronor; det återstående skattepliktiga beloppet blir för hvardera sålunda blott 100 kronor eller för båda tillsammans 200 kronor. Träda de åter i äktenskap med hvarandra, blir deras sammanlagda inkomst 1,600 kronor, från hvilka högst 500 kronor få afdragas, hvadan återstående skattepliktigt belopp blir 1,100 kronor. För samma inkomst alltså i det ena fallet en nära 6-dubbel skatteplikt mot i det andra. Med det låga bevillningsbelopp, som föreslås i Kungl. Maj:ts proposition nr 89, skulle visserligen bevillningen till staten numera icke spela någon synnerlig roll, men då den sedermera lägges till grund för den kommunala beskattningen, som utgår med ett mångdubbelt större belopp, kommer oegentligheten att så mycket starkare framträda. Den skall ock, enligt uppgift på vissa håll i vårt land, vara en medverkande orsak till att lösa förbindelser föredragas framför lagliga äktenskap, och den blir under sådana förhållanden en af anledningarna till den låga äktenskapsfrekvens den svenska statistiken, såsom jag i en annan motion erinrat, har att uppvisa, likasom ock till dess beklagligt höga siffra för barn, födda utom äktenskapet.

I den mån vår skattelagstiftning jämväl i fråga om andra skatteformer än bevillningen bygger på likartad grund med hänsyn till mindre bemedlades beskattning gäller äfven där det sagda. Det kungliga förslaget till inkomst- och förmögenhetsskatt går i detta hänseende icke fritt. En man och en kvinna med hvardera ett taxeradt belopp af inemot 800 kronor äro båda fria från inkomstskatt; gifta de sig åter med hvarandra, hvarigenom de sålunda uppnå ett taxeradt belopp af sammanlagdt inemot 1,600 kronor, skola de erlägga inkomstskatt med 1 % af det taxerade beloppet, det vill säga närmare 16 kronor. Äfven här således en bestämmelse, som kan vara ägnad att motverka ingående af äktenskap.

Det lär icke kunna bestridas, att det är en svaghet i statens skattelagstiftning, om den innehåller stadganden, som hafva en sådan innebörd. Familjens betydelse såsom samhällets grundval är allmänt erkänd; meningarna kunna icke heller vara delade om det samhällsskadliga i att skolor af barn uppväxa utom äktenskapet. Huru man skall kunna undanröja denna skattelagstiftningens oegentlighet, är dock svårare att säga. En förständig anordning af familjeförsörjares rätt till afdrag vid beskattningen torde emellertid kunna bidra till målets vinnande; i en annan motion har jag ock framställt förslag i detta hänseende. Möjligen kan

också något vinnas genom införande i vår skattelagstiftning af ett bevillningsfritt afdrag, lika för alla inkomster, sådant som finnes i den danska skattelagstiftningen. Frågan i dess helhet är emellertid för omfattande för att kunna lösas utan föregående utredning, och får jag därför hemställa,

att Riksdagen ville i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla om utredning, hvilka åtgärder lämpligen kunna vidtagas för att i möjligaste mån undanröja ofvan omförmälda oegentlighet i vår skattelagstiftning.»

Bevillningsutskottet (utl. nr 33) fann de af mig framhållna verkningarna af gällande bestämmelser angående lindring i bevillning och inkomstskatt förtjänta af beaktande, men hänsköt saken till framtiden.

Vid frågans behandling i kamrarna framlades emellertid från olika håll exempel på det menliga inflytande på äktenskapsfrekvensen i vårt land, som den af mig berörda anordningen faktiskt utöfvat, och på huru den sålunda vore en medverkande anledning till den hos oss beklagligt höga siffran på barn, född autom äktenskapet. Huru nedslående tillståndet för närvarande är i båda dessa hänseenden, kan bland annat utrönas af en statistisk tabell (utdrag ur Sveriges officiella statistik i sammandrag), som jag förlidet år bifogade min motion nr 84 och som jag i år ber att få bilägga denna. Det framgår af densamma, hurusom äktenskapsfrekvensen för perioden 1901—1905 var för Sverige pr 1,000 invånare af medelfolkmängden i årligt medeltal endast 5,90, d. v. s. den *lägsta* siffran bland samtliga europeiska staters. Antalet lefvande födda barn var för samma period hos oss blott 26,1 pr 1,000 invånare af medelfolkmängden; lägre siffra hade bland de europeiska staterna endast Frankrike. Den svenska siffran har för öfrigt sedermera ytterligare nedgått och var för år 1909 blott 25,57. Däremot företer Sverige en synnerligen hög siffra för barn födda utom äktenskapet i procent af samtliga födda; siffran var för nyssnämnda period 1901—1905 11,9 och öfverträffades endast i en enda europeisk stat.

Såsom ett måhända användbart hjälpmedel att undanröja de antydda oegentligheterna i skattelagstiftningen påpekades under debatten i denna kammare utvägen att införa ett särskildt existensminimum för familjer. I den norska inkomstskatteförordningen finnes en dylik anordning så till vida genomförd, som de skattepliktiga uppdelas i fyra olika klasser, allteftersom de hafva a) ingen, b) 1—3, c) 4—6 och d) 7 eller flere personer att försörja, hvarefter det bevillningsfria afdraget

stegras för hvarje klass. Huruvida någon liknande eller andra utvägar här böra väljas för att vinna en bättre anordning än den nuvarande, må bero på blifvande utredning. Sakens vikt blef emellertid redan i fjol, trots utskottets afstyrkande, i båda kamrarne understruken och af denna kammare så kraftigt behjärtad, att den med 61 röster mot 48 biföll motionen. Under sådana förhållanden är det naturligt, att jag återupptar densamma, och hemställer jag alltså,

att Riksdagen ville i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla om utredning, hvilka åtgärder lämpligen kunde vidtagas för att i möjligaste mån undanröja nu oförmälda oegentlighet i vår skattelagstiftning.

Stockholm den 27 januari 1911.

Sam Clason.

Bilaga.

*Utdrag ur Sveriges officiella statistik i sammandrag 1910;
tabeller öfver de europeiska staternas areal, folkmängd och
befolkningsrörelse m. m.*

L a n d.	Folk- ökning i proc. un- der sena- ste 10 år.	Antal in- vånare pr kvkm. år 1907.	Ingångna	Lefvande	Dödfödda.	Döda.	Oäkta lefvande födda i proc. af samtliga lef- vande födda åren 1901— 1905.
			äkten- skap.	födda.	årllgen 1901—1905 på 1,000 inv. af medelfolkmängden.		
Sverige	7,3	12	5,90	26,1	0,7	15,5	11,91
Norge	8,0	7	6,13	28,6	0,7	14,8	7,09
Danmark	12,3	68	7,13	29,0	0,7	14,8	10,13
Finland	14,4	8	6,50	31,3	0,8	18,6	6,50
Ryssland, utom Polen	19,1	23	8,91	49,2	—	31,9	—
Tyskland	15,8	116	8,03	34,3	1,1	19,9	8,37
Schweiz	10,1	86	7,52	28,1	1,0	17,7	4,40
Nederländerna	14,8	174	7,54	31,5	1,3	16,0	2,28
Belgien	11,1	248	8,12	27,9	1,3	17,1	6,78
Storbritannien och Irland	10,8	143	7,48	27,9	—	16,5	4,06
Frankrike	1,5	73	7,64	21,2	1,0	19,6	8,78
Portugal	7,0	62	6,88	32,2	—	20,1	11,61
Spanien	9,0	39	8,05	35,2	0,9	26,0	4,13
Italien	7,7	118	7,43	32,9	1,5	22,1	5,63
Österrike	9,7	93	7,89	35,8	1,0	24,4	12,83
Ungern	10,1	64	8,70	37,5	0,8	26,5	9,36
Rumänien	15,3	51	8,22	39,6	0,8	25,7	9,79
Bulgarien	19,7	43	9,91	40,7	—	23,5	0,43
Serbien	16,8	58	9,93	38,9	0,8	22,5	1,10